

یا صاحب الزمان

بِسْمِهِ تَعَالٰی

تهیه کننده: آذریوند دبیر دوره اول
متوسطه شهرستان مراغه

درس پنجم
هدف کلی: آشنایی با آخرین
فرستاده خدا برای هدایت بشر و
سه ویژگی آن حضرت (بزرگواری و
محبت، عزت نفس، امانت داری)

معنا و مفهوم این آیه را بیان کنید.

(قطعه‌ای در فرستاده خداوند [پیامبر اکرم] برای شما
الگوی نیکوست

برای هر کس که به خدا و روز آخرت امید دارد
و خداوند را بسیار یاد می‌کند.)

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ
أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ

لِمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ
وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا^۱

پیامبران تنها کسانی هستند که می‌توانند با آوردن دین آسمانی، مسیر صحیح زندگی را به ما نشان دهند.
همانطور که گفتار پیامبران راه دستیابی به رستگاری است، رفتار آنها نیز الگوی عملی زندگی ماست (پیامبران
الهی، چون خود هدایت یافته بودند، بهترین سبک زندگی را انتخاب می‌کردند؛ بنابراین زندگی آنها به صورت
کامل می‌تواند الگوی زندگی ما قرار گیرد.)^۱ **جواب**
هر کدام از پیامبران دارای ویژگی‌های اخلاقی پسندیده فراوانی بوده‌اند؛ اما در این میان،
پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله دارای همه ویژگی‌های اخلاقی پیامبران گذشته است و تمامی رفتارهای
ایشان شایسته پیروی است. **مهم**

www.moodars.ir

۱-سوره احزاب، آیه ۲۱.

در اینجا با سه ویژگی اخلاقی و رفتار اجتماعی ایشان آشنا می‌شویم:

سه ویژگی اخلاقی و اجتماعی پیامبر(ص) را نام ببرید:

۱- بزرگواری و محبت

کفار و مشرکین مکه همگی با چهره‌هایی ترسان و قدم‌هایی لرزان خود را به سپاه پیامبر رسانده بودند تا ببینند ایشان چه دستوری درباره آنان می‌دهد. مکه توسط پیامبر و یارانش فتح شده بود و اکنون بهترین فرصت برای انتقام بود. پیامبر چهره‌های یکایک آنان را از نظر گذراند. هر چهره‌ای برای ایشان یادآور خاطره‌ای تلخ بود. یکی سنگ به صورتش زده بود، دیگری دندان‌اش را شکسته بود؛ یکی فحش و ناسزا گفته بود و دیگری بارها به جنگ با پیامبر آمده بود.

با یادآوری این خاطرات، اشک از دیدگان پیامبر فرو ریخت. مردم مکه نیز با دیدن این صحنه به شدت گریستند. پیامبر رو به آنان کرد و گفت: من امروز به شما همان چیزی را می‌گویم که برادرم یوسف به برادرانش گفت و آن اینکه: امروز دیگر نگوشتی بر شما نیست. خداوند از گناهان شما درگذرد. او مهربان‌ترین مهربانان است. بروید که شما آزاد شدگانید.

این گوشه‌ای از رفتار پرمهر و محبت پیامبر بود. همین رفتارها بود که او را در بین مردم به پیامبر رحمت معروف کرد. رفتار پیامبر با مردم به قدری محبت‌آمیز بود که مردم او را برای خود پدری مهربان و دلسوز می‌دانستند و در دشواری‌ها و مشکلات به او پناه می‌بردند.

خداوند مهربان درباره اخلاق نیکو و مهربانی پیامبر اکرم می‌فرماید:

(بی‌شک برای شما پیامبری از خودتان آمده است،

بر او دشوار است شما در سختی بیفتید.

به [هدایت] شما اشتیاق فراوان دارد،

نسبت به مؤمنان بسیار دلسوز و مهربان است)

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ

عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ

حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ

بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ^۱

خداوند مهربان درباره اخلاق نیکو و مهربانی پیامبر اکرم(ص) در

قرآن آیه ۱۲۸ سوره توبه چه می‌فرماید؟ ترجمه آیه بیان شود.

بیشتر بدانیم

رنجاندن رسول خدا برای آن مرد نادان، عادی شده بود و به آن افتخار هم می‌کرد. هر روز سر راه پیامبر خدا می‌نشست، تا ایشان را آزار دهد. گاهی دشنام می‌داد، گاهی مسخره می‌کرد و گاهی هم با عده‌ای نادان به آن حضرت سنگ می‌زد. گاهی هم روی بام خانه‌اش می‌رفت تا بر سر مبارک پیامبر خاک روبه بریزد.

این وضعیت ادامه داشت تا اینکه ناگهان همه چیز تمام شد. دیگر نه خبری از آن مرد بود و نه از

آزار و اذیت‌هایش. چند روزی که گذشت، رسول خدا از مردم سراغ او را گرفت. گفتند بیمار شده و حالش هم خوب نیست.

رسول خدا که از بیماری او آگاه شد به عیادتش رفت. همین که چشمان آن مرد به رسول خدا افتاد، تمام کارهای زشتش را به یاد آورد. از خجالت نمی‌دانست چه بگوید. زبانش بند آمده بود و عرق شرم از پیشانی‌اش سرازیر بود. با خودش می‌گفت: آخر چگونه ممکن است یک انسان این قدر بزرگواری باشد؟ من این همه او را اذیت کردم، به او دشنام دادم، مسخره‌اش کردم... اما حالا که بیمار شده‌ام، به عیادت من آمده است. این رفتار انسان معمولی نیست...

۲- عزت نفس

عزت نفس احساس باارزش بودن است؛ یعنی اینکه خودمان را پیش دیگران کوچک نکنیم. یکی از چیزهایی که ما را کوچک می‌کند، درخواست انجام کارهایی از دیگران است. کسی که ارزش خود را می‌داند هیچ‌گاه خود را با درخواست از دیگران کوچک و خوار نمی‌سازد. **۲ جواب**

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله هیچ‌گاه حاضر نبود در انجام کارهای شخصی خود از دیگران درخواستی کند، حتی اگر دیگران به انجام آن کارها افتخار هم می‌کردند: آثار خستگی در چهره افراد قافله نمایان شده بود. پس از ساعت‌ها راه رفتن در بیابان، برای اسب‌ها و شترها هم رمقی باقی نمانده بود. همین که چشم کاروانیان به آب افتاد توقف کردند. همین جا استراحت می‌کنیم.

رسول خدا شترش را خواباند و از آن پیاده شد و مثل افراد دیگر به طرف آب حرکت کرد. اما هنوز چند قدمی نرفته بود که ناگهان بازگشت.

نگاه‌ها به پیامبر بود که با تعجب دیدند، پیامبر خم شد، زانویند شتر را برداشت و زانوی شتر را بست و دوباره به سوی آب بازگشت.

ای رسول خدا، چرا به ما نفرمودی تا این کار کوچک را به جای شما انجام دهیم؟ ما با افتخار به شما خدمت می‌کنیم.

آن حضرت فرمود: **پیامبر(ص) درباره ی عزت نفس چه می فرماید؟**

(«هیچ وقت انجام کارهای [شخصی] خود را از دیگران نخواهید، حتی اگر کوچک‌ترین چیزی مثل [درخواست برای چوب خلال دندان]»)*

۱- الوافی بالوفیات، صفدی، ج ۱، ص ۷۲. * متن روایت حفظ شود.

امام صادق(ع) درباره ی ساده زیستی پیامبر اکرم(ص) چه می فرماید؟

امام صادق علیه السلام درباره ی ساده زیستی پیامبر اکرم می فرماید :

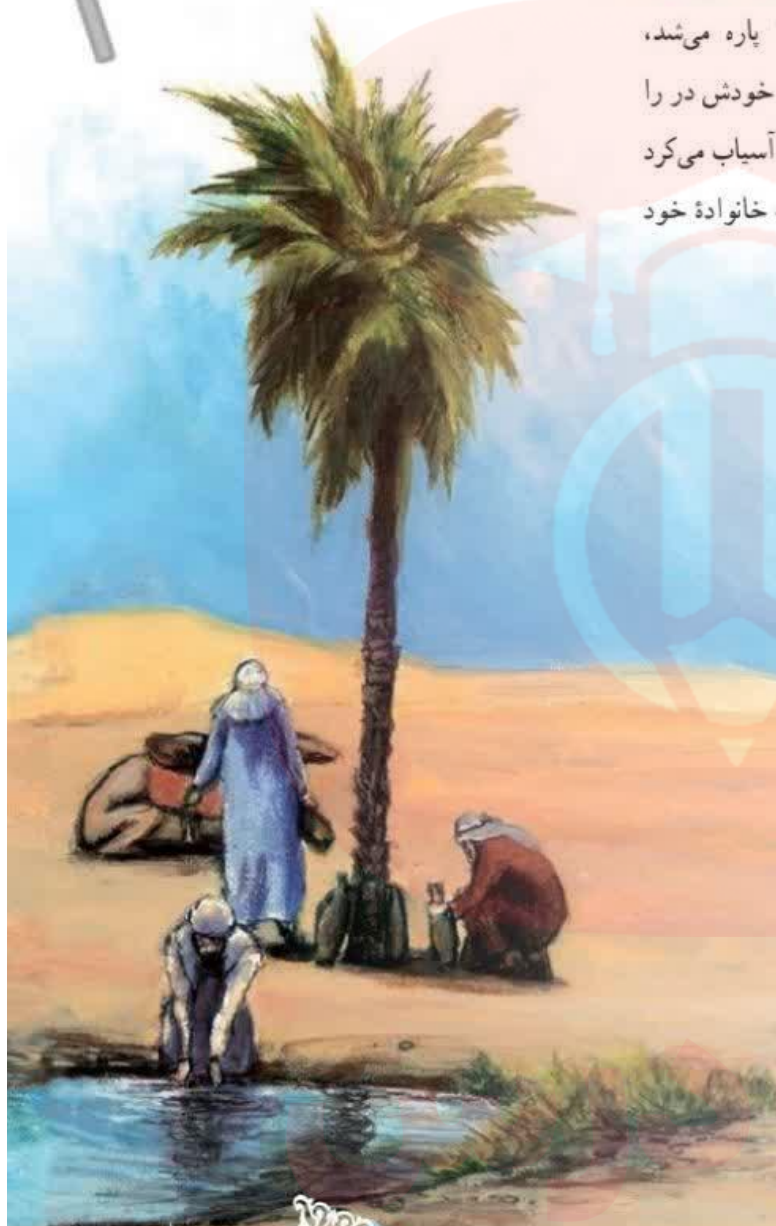
(«هرگاه لباس و کفش رسول خدا پاره می شد،

خودش آنها را می دوخت. وقتی در می زدند خودش در را

باز می کرد و با دستان خودش گندم و جو را آسیاب می کرد

و آب می آورد. او در انجام کارهای خانه، به خانواده خود

کمک می کرد و»)

به نظر شما، چگونه می توان عزت نفس خود را حفظ کرد؟ درباره این

موضوع در کلاس گفت و گو کنید.

درخواست های بی جا نکردن از دیگران، گدایی نکردن و انجام

کارهای شخصی می توان عزت نفس خود را حفظ کرد.

۱- بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۱۷۱.

برای مطالعه دانش آموزان

بیشتر بدانیم

علی صیاد شیرازی در سال ۱۳۲۳ به دنیا آمد. او از سال ۱۳۶۰ به مدت پنج سال فرمانده نیروی زمینی ارتش بود. شهید صیاد شیرازی در دوران دفاع مقدس فرماندهی عملیات‌های بزرگی را برعهده داشت که از ثمرات آنها می‌توان به آزادسازی خرمشهر، هویزه، بستان و سایر مناطق از دست دشمنان اشاره کرد. او همچنین با فرماندهی عملیات مرصاد، شکست سنگینی بر منافقان وارد ساخت. شهید صیاد شیرازی سرانجام در ۲۱ فروردین ۱۳۷۸، به دست منافقان به شهادت رسید.

«بهترین فرصت بود. حدس زدم خواب است. پوتینش را از جلوی سنگر برداشتم و دویدم توی آشپزخانه. فرجه و قوطی واکس را برداشتم و شروع کردم.

هنوز یک لنگه مانده بود که یکی از افسرها آمد. حدس زدم که آمده دنبال پوتین سردار. به روی خودم نیاوردم. حتی از جایم هم بلند نشدم. تند و تند فرجه می‌کشیدم. یک دفعه خودش آمد. به آن افسر گفتم: «شما گفتید پوتین‌های من را واکس بزنند؟»

- نخیر، به هیچ وجه!

آمد طرفم. نزدیکم که رسید، گفتم: «پسرم، شما خودت باید دو سال خدمت سربازیت را انجام بدی، من هم باید خودم پوتین‌هایم را واکس بزنم.»

نشستم روی زمین. پوتین‌هایم را گرفت و شروع کرد به فرجه کشیدن.

دست خودم نبود. دوستش داشتم.»

۳- امانت‌داری

با وجود هشدارهای فراوان پیامبر اکرم به یهودیان، آنان باز هم دست به پیمان‌شکنی زدند و به دشمنان اسلام کمک مالی و نظامی کردند. یهودیان حتی مشرکان را تحریک به جنگ و نابودی مسلمانان می‌کردند. تا اینکه پیامبر اکرم دستور حرکت لشکر به سوی قلعه‌های خیبر را داد...

روزهای زیادی از محاصره دژ خیبر می‌گذشت. مدت‌ها بود که آذوقه مسلمانان به پایان رسیده بود. یک روز که همه بی‌رمق و ناتوان گوشه‌ای افتاده بودند، صدای گله‌گوسفندان همه را متوجه دوردست کرد. صدای در چهره سربازان نمایان شد. برخی به سوی گله رفتند و چوپان و گوسفندانش را نزد پیامبر آوردند.

— سلام بر تو ای جوان. کیستی و اینجا چه می‌کنی؟

— چوپانی هستم که یهودیان این قلعه گوسفندهایشان را برای چرا به من سپرده‌اند. چند وقتی بود که علوفه این منطقه کم شده بود و من به ناچار گوسفندان را مدتی به چراگاه دوردستی برده بودم.

— مسلمانی؟

— نه، اما نام اسلام را زیاد شنیده‌ام و خیلی دوست دارم با آن آشنا شوم.

پیامبر خدا دین اسلام را به آن جوان معرفی کرد و چوپان همان‌جا اسلام آورد.

آنگاه رو به پیامبر کرد و گفت: اکنون من مسلمان شده‌ام، این گوسفندان را در اختیار شما قرار می‌دهم. چشمان صدها سرباز که دورادور پیامبر حلقه زده بودند، منتظر بود تا پیامبر اجازه استفاده از گوسفندان را به آنها بدهد.

پیامبر رو به چوپان کرد و فرمود: «در دین ما خیانت به امانت از بزرگ‌ترین گناهان است. این گوسفندان

نزد تو امانت است پس بر تو لازم است همه گوسفندان را به دست صاحبانش برسانی»^۱.

مهم یکی از ویژگی‌های بارز پیامبر اعظم، امانت‌داری بود. ایشان قبل از مبعوث شدن به پیامبری، در بین مردم به «محمد امین» مشهور بود. از سفارش‌های همیشگی پیامبر، بازگرداندن امانت حتی به صاحبان غیرمسلمان آن بود. کفار مکه با وجود آنکه به شدت مخالف او و دین اسلام بودند با اطمینان خاطر، نفیس‌ترین اشیای خود را نزد ایشان به امانت می‌گذاشتند. آن هنگام هم که پیامبر به دلیل شدت آزار کافران ناچار شد به صورت ناگهانی و مخفیانه از مکه خارج شود و به مدینه هجرت کند، از حضرت علی علیه‌السلام خواست چند روزی برای پس دادن امانت‌های کفار در مکه بماند.

پیامبر اکرم همواره می‌فرمود:

۳) «شخصی که در دنیا به امانت خیانت کند، و آن را به صاحبش پس ندهد، اگر بمیرد بر دین من نمرده است و خدا را در حالی ملاقات خواهد کرد

که از او خشمگین است. (۳ جواب

این ویژگی‌های اخلاقی، در کنار ویژگی‌های بسیار دیگر، موجب شد خداوند ایشان را رحمتی برای تمام جهانیان بداند: **خداوند در سوره انبیاء آیه ۱۰۷ پیامبر (ص) را رحمتی برای جهانیان معرفی کرده است. متن آیه با ترجمه بیان شود.**

(وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ^۱ ما تو را جز به عنوان رحمت برای تمام جهانیان نفرستادیم)

و اخلاق ایشان را «بسیار نیکو» معرفی می‌کند: **معنا و مفهوم این آیه را بیان کنید.**
وَأَنَّكَ لَـٰعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ^۲ (به راستی که تو دارای اخلاقی بسیار نیکو هستی.) مفهوم آیه: اخلاق بسیار نیکوی پیامبر (ص)

بنابراین اگر مردم جهان بخواهند به بهشت زیبای خداوند راه یابند و رحمت بی‌کران الهی آنان را دربرگیرد، کافی است، پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله را به عنوان الگوی عملی زندگی خود قرار دهند. **مهم**
 اگر پیش از این، از ما خواسته می‌شد که نعمت‌های بزرگ پروردگار را بشماریم، شاید توجهی به این نعمت بسیار بزرگ نداشتیم و نمی‌دانستیم بدون این نعمت، رسیدن به بهشت ممکن نیست. اما حالا که دانستیم خداوند مهربان با فرستادن پیامبرانش چه لطف بزرگی به ما کرده است، تلاش می‌کنیم با پیروی از راهنمایی‌های آنها سپاسگزار این نعمت بزرگ الهی باشیم.

فَعَالِيَت کَلَامِی

به نظر شما، چگونه می‌توان پیامبر اکرم را سرمشق کامل زندگی قرار داد؟
با عمل به دستورات ایشان و پیروی کردن از راهنمایی‌های آن حضرت،

۱- زندگی چه کسانی می‌تواند بهترین الگوی زندگی ما باشد؟ چرا؟ **صفحه ۵۹**

۲- با ذکر یک نمونه عزت نفس را تعریف کنید. **صفحه ۶۱**

۳- با توجه به سخن پیامبر، عاقبت خیانت در امانت چیست؟ **صفحه ۶۵، ۶۶**

فَعَالِيَت کَلَامِی

۱- بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۱۷۱. ۲- سوره انبیاء، آیه ۱۰۷. * متن و ترجمه آیه حفظ شود. ۳- سوره قلم، آیه ۴.